

[Hartvig Frisch.]

faktisk er undervurderet. En Ting er i hvert Fald klart: at i samme Skure som hidtil kan der ikke fortsættes over for Lønarbejderne og alle andre, der lever af faste Indtægter her i Landet.

Med Henblik paa Fremtiden vil der ogsaa være Grund til at udtale, at selve Spørgsmaalet om Udligning af Arbejderlønninger siden sidste ordinære Rigsdagssamling er undergaaet en stor Forandring. Paa Initiativ af de kompetente Organisationer, De samvirkende Fagforbund og Arbejdsgiverforeningen, har Regering og Rigsdag taget den Opgave op at ombygge det gamle System fra Septemberforligets Tid til et System, der ikke mere alene har sit Grundlag i frivillige Overenskomster, men hviler paa den vedtagne Lov om Arbejdsforhold.

Vi har hermed taget Afsked med et gammelt System, det System, hvorunder Tilbud og Efterspørgsel for Lønarbejde i over 40 Aar har været reguleret i dette Land.

Dette gamle System kom til Verden i 1899 efter en voldsom Arbejdskamp og i en Tid, da det fra alle Sider fandtes utænkeligt, at Statsmagten skulde blande sig ind i dette Forhold. Det har baade af Parterne og gennem Den faste Voldgiftsret og Forligsinstitutionen været haandhævet saadan her i Danmark, at de allerfleste Mennesker til sidst troede, det hele var en Statsinstitution, og i de senere Aar har Arbejdskampene Gang paa Gang maattet vige for Lovgivningsmagtens og Statens Indgreb. Udviklingen til den nye Retsstilstand, der bestaar efter Lov om Arbejdsforhold, har derfor været en typisk dansk Udvikling: rolig og gradvis, og det maa nu med Interesse imødeses, hvorledes det nye Fællesudvalg og Forligsnævnet vil fungere i en Tid, hvor Udligningen af Arbejdslønninger i Kraft af Forholdene bliver et af Tidens mest brændende Spørgsmaal. Men saa meget tør vel allerede paa dette Tidspunkt siges, at en vel forberedt, rolig og saglig Forhandling inden for Organer, der rummer al fornøden teknisk Viden i alle Detailspørgsmaal, netop nu, i en Tid, hvor en dynamisk Afgørelse ved Kamp er udelukket, under alle Omstændigheder vil være at foretrække for Afgørelse gennem Rigsdagen, der jo kun kan tage Standpunkt til „Enten-Eller“, ikke til Mængden af Detailler.

Ved Siden af det store Spørgsmaal om Pris- og Lønniveau kommer det næste og ligesaa vigtige: *Bekæmpelsen af Arbejdsløsheden*. Den lykkelige Udvikling, vi var inde i under Højkonjunkturen i første

Halvdel af 1939, og som førte til, at vi kom ned paa en Arbejdsløshedsprocent, der kunde maale sig med Tiden helt før 1929—30, har Krigen jo sat Bom for. Jeg har ved Behandlingen af dette Spørgsmaal her i Tinget i de Aar, der gik forud for Krigen, altid lagt Vægt paa at rense Arbejdsløshedstallet for den Overtro, der her i Landet har klæbet sig dertil. Derfor har jeg ved de talmæssige Opgørelser, som alle er samlet sammen i eet Tal, som man saa har tumlet med som en Enhed, søgt at sondre mellem de tre Grupper: den konjunkturbestemte Arbejdsløshed, Sæsonarbejdsløsheden og den egentlige langvarige Arbejdsløshed, imod hvilken sidste der tiltrænges helt andre Midler end mod de to andre. Ulykkeligvis har der nu hertil sluttet sig en helt ny Gruppe, som kan kaldes Raastofmangelens Arbejdsløshed, og som skyldes Krigens Afspørring. Denne nye Form for Arbejdsløshed vil vise sig at gaa paa tværs af alle hidtil kendte Former, idet den kan ramme hele Industrier ganske uanset Købebehov og Prisleje. Som Modforanstaltning gennemførtes i Foraaret Arbejdsdelingen, men den betyder jo ogsaa et Offer for Arbejderklassen og bidrager kun til, at Trykket vides ud til en større Flade. Mere effektiv Hjælp er at finde i Oparbejdning af Erstatningsstoffer, men dette Middel er naturligvis ogsaa begrænset i sine Virkninger.

Tilbage staar da det offentlige Initiativ med Igangsættelse af Arbejder, hvorom Regeringen og de samvirkende Partier er enedes. De 200 Mill. Kr., som hermed stilles til Raadighed baade gennem offentlige og private Kanaler, vil forhaabentlig i de følgende Maaneder kunne blive et virkningsfuldt Modstød mod de svigtende Erhvervsmuligheder paa andre Punkter. Rent bortset fra de ydre politiske Begivenheder var Tiden ogsaa indadtil moden for dette Initiativ. Tre af vore dygtigste yngre Økonomer, Professor Zeuthen, Kontorchef Jørgen Dich og Kontorchef Niels Lindberg, har hver for sig ved grundigt Studium peget paa Nødvendigheden af en samlet Beskæftigelsesplan. Det er noget i den Retning, som nu gennem de 14 Love kommer til Udførelse. Vi har fra Rigsdagens Side taget saadan imod disse Love, at der i Løbet af 14 Dage praktisk taget blev gennemført alt det, der umiddelbart sigtede til Iværksættelse af Arbejde. Og naar disse omfattende Love, der tilmed griber ind paa ømfindtlige Omraader, har haft en saa glat Gang gennem Rigsdagen, saa skyldes det i første Række de 5 Partiers Samarbejde, som